

[Din fiadet l-ewwel premju]

SALVU U ĠWANNA JINHABBU

Ma kienx hemm xbejba sbejha aktar minnha fir-raġal. Kienet bint mastru Nton il-mastrudaxxa li ma kienx fadallu ħliefha fid-dinja, Ġħalkemm kienet ġhadha daksxejn ta' tfajla, Ġwanna kienet tlaħħaq mal-bżonnijiet tad-dar kollha; u 'l mastru Nton irħilulu jbakkar u jishar f'ħanutu flimkien ma' Salvu, il-lavrant tiegħu.

Salvu kien żaġħżuġħ b'saħtu u ħaddiemi mir-raġal. Lil ommu kien iħobbha wisq; ġħalhekk kienet ta' sikwit tbierək lilu u l-ħalib li sqietu. Kif tfarfar sewwa, Salvu kellu jmur jitgħallem is-sengħa u jaħdem biex jikseb ġħal-ġħajxien tagħhom. Is-sengħa tgħallimha ma' mastru Nton, ġar tagħhom, u baqa' jaħdem miegħu.

Ġwanna kienet ta' kull fil-ġħaxija tidħol ġħall-ħanut mill-bitħa, biex tnewlilhom ftit kafè tajjeb. Mill-bqija qajla kont tara wiċċha. Ġħax-xiri kienet tgħaddi mill-bieb iż-żġħir tad-dar. Izda meta kienet tkun taħsel fil-bitħa, kienet tgħannilek xi tnejn kif jaġħmlu in-nisa l-oħra. Lehenha kien iġħaxxaq lill-ġirien kollha. Missierha kien jithenna meta kien jismagħha tgħanni ferħana; u Salvu kien iwaqqaf widnejh biex jara xi tgħid.

Salvu kellu 24 sena, u bħal żġħażaġħ oħra, kien xi drabi jithajjar isib tiffa sewwa u jizzewweg. M'ħux darba u tnejn sama' 'l ommu tfaħħar lil Ġwanna.

Wara dat-tiġrib kollu, Salvu beda jithasseb u jixħet ġħajnejh fuq bint mastru Nton.

* * *

"Kemmm nixtieq narak miġbura ma' tifel sewwa", qal darba mastru Nton lil bintu meta ntafa' bil-qieġħda fras il-mejda biex jiekol. Ġħalkemm Ġwanna kienet laħqet it-22 sena, ma tniffsitx, u baqgħet tħejji l-ikel bierda bierda; izda kliemu baqa' f'moħħa.

Bħala ġirien, Salvu u Ġwanna kienu jafu lil xulxin minn żġħorithom. Kienu jiġġerrew u jilagħbu flimkien ma' tfał oħra. Meta kibru baqgħu biss isellmu 'l xulxin b'nofs tbissima. Izda meta dal-aħħar, Ġwanna kienet tidħol fil-ħanut bil-kafè, Salvu ma kienx jaqla' ġħajnejh minn fuqha. Fl-aħħar, Ġwanna ġħarfet x'jista' jfisser dan il-hars u kienet tħares lejn Salvu bis-serqa, qabel tagħlaq il-bieb tal-bitħa.

Ġwanna kienet tħoss bħal x'jiġbidha wkoll lejn Salvu. Kienet ġħadha ma' ħabbet lil ħadd ħliefu. Izda l-imsejken Salvu

b'dan ma kien jaf xejn. Fl-aħħar gietu x-xoqqa f'moxtha. Missierha, darba tennielu x-xewqa, li jara qabel mewtu lil Gwanna miġbura ma' tifel sewwa mir-raħal.

"L-ewwel trid tara jekk tridx tiżżewweg", wieġbu malajr malajr Salvu, kollu mistħi.

"Salv, lili qatt ma qaltli li ma tridx tiżżewweg".

F'dan il-waqt, Gwanna kienet qegħda taħsel biċċtejn hwejjeg fil-bitħa u bdiet tgħanni :

Ġib sikkina u l sidri xoqqli
Ara l qalbi u miss b'idejk
Saqsaha u ara x'tgħidlek
Jekk hux lilek jien haġbejt.

"Min jaf jekk thobbx tassew lil xi ħadd!" qal Salvu bejnu u bejnu ruħu x'hin sama' din il-għanja minn fomm Gwanna.

* * *

Dil-ħabta, omm Salvu kienet marida sewwa. Dan l-aħħar kellu jitganna' biha u jagħmel xi bżonnijiet tad-dar hu, wara x-xogħol. F'jum qierah tax-xitwa marret għall-aġħar. Kif daħal id-dar, ra b'għajnejh li l-mewt kienet tidher fuq wiċċha u ma kenitx iżjed ta' whedha.

F'dik il-lejla x-xita kienet niezla sfiqa, u beda jriegħed; iżda Salvu ħareġ mid-dar iġġaġġel għal għand mastru Nton, għarrfu li ommu ħżienet, u li jkollu jħalli mix-xogħol biex ikun jista' jagħmel dak li jkollha bżonn. F'dak il-waqt, Gwanna kienet tħejji lampa żgħira taż-żejt biex tixgħelha quddiem xbiha tal-Madonna, f'rokna tal-kamra. Malli semgħet lil Salvu jatihom dil-bxara, ħarset lejn missierha bil-ħniena u qalet bil-ħlewwa kollha: "Missier, l-imsejkna noqgħod magħha jien, kemm inkun nista'," u xegħlet il-lampa tal-Madonna.

"Ma stajt taħsibha aħjar minn hekk, binti", qallha mastru Nton imqanqal.

Salvu ħares lejhom bid-dmugħ iġelben fuq haddejh, u beda iroddilhom il-ħajr għall-qalb tajba tagħhom.

Wara ġimgħa, omm Salvu tatha taqliba u ħalliet lil binha għal dejjem. "Kemmi nixtieq li Salvu tiegħi jkollu b'martu, xbejba bħalek", qalet darba lil Gwanna, meta kienet iddur biha xi jiem qabel mietet. L-imsejken Salvu sab ruħu waħdu u dam bosta żmien jibkiha. Izda mastru Nton u Gwanna, kienu f'dan iż-żmien il-faraġ ta' qalbu.

* * *

Salvu qatt ma sata' jinsa il-kliem ħanin u x-xbieha ħelwa ta' Gwanna, f'dik il-lejla xitwija quddiem il-lampa tixgħel tal-Madonna. L-imħabba ta' qalbu fid-dinja kienet issa biss, għal Gwanna; u daħħalha f'rasu li jitlob lil-mastru Nton iżewwiġ-hielu.

“Mast, jew tatini lil Ġwanna b'marti, jew infittex hobzi x'imkien ieħor”, qal Salvu bil-ħlewwa kollha lil-mastru Nton, f'jum is-Sibt, x'ħin ix-xwejjjaħ ħallsu tal-ġimġha.

Mastru Nton għannaq lil Salvu u qallu : “Lil min tridni nżewwiġha jekk ma nżewwiġhiex lilek, ibni!... Minn issa! l-quddiem, id-daqsxejn ta' dar fejn noqogħdu, dal-ħanut u l-ġħodod, tista' tghoddhom b'tieġħek għal-dejjem”.

“U magħna ma jkun jonqsok xejn”, qallu Salvu ferħan sa jtir x'ħin taptap tnejn fuq l-ispalla tax-xwejjjaħ.

Mastru Nton tqanqal sewwa, ħareġ maktur biex jixxotta għajnejh u temtem : “Kollu wieħed, Salv, il-lejla ngħidil...”

Ölikk... u għal dal-hoss inħasdu t-tnejn. Kienet dieħla Ġwanna fil-ħanut b'mikinsa f'idha, biex tiknes il-laqx u ċ-ċana kif kienet tagħmel nhar ta' Sibt fil-għaxija. Kif rat lil missierha b'maktur f'idu u bid-dmugh f'għajnejh quddiem Salvu, inħasdet hi wkoll u saqsiet x'gara.

“Xejn binti... aħbar tajba”, qallha malajr mastru Nton, u Salvu ħares lejha bi tbissima.

“Oqgħod ftit hawn Salv...” qal mastru Nton, u ħareġ ma' bintu fil-bitħa, għall-għorfa. Bil-ħlewwa kollha ta' missier imbagħad qallha : “Binti, qabel immut nixtieq narak is-sieħba ta' raġel bil-għaqal. Il-lum ma rridx li nitilfu l-qaleb u l-ġbej-na. Salvu kien ilu ħsiebu fik, għax il-lejla talabni biex inżew-ġek lilu jew ifittex hobzu x'imkien ieħor. Ngħid għalija ma naħsibx li tista ssib tifel tajjed u ħabrieki daqsu...Issa mmur sal-ħanut u aħsibha sewwa”.

“M'għandix għalfejn naħsibha missier...Ili nħoss ġibda lejħ, u mill-mewt t'ommu 'l hawn ħabbejtu aktar. Għidlu, li meta jrid nitgharrsu u naħsbu għat-tieġ”, wiegħbet Ġwanna ferħana, x'ħin għienet lil missierha jqud minn bil-qieġħda.

“Binti... mela nofs siegħa oħra, jiena u Salvu nidħlu fil-għorfa t-tnejn u ngħaddu saġħtejn flimkien.”

* * *

“Mur obsor li kienet ġejja tkeċċina mill-ħanut...” qal Salvu, huma u deħlin it-tnejn fil-għorfa. Ġwanna tbissmet, qaltihom joqogħdu bil-qieġħda u tathom jixorbu naqra brandi.

“Il-lejla oqgħod kul magħna Salv,” qalet Ġwanna x'ħin qagħdet bil-qieġħda ħidejħ ferħana; u kelma ġġib 'l oħra, dik il-lejla għaddewha fil-hena t-tlieta.

“Il-Bambin laqqagħhom”, bdiet tgħid in-nies meta semgħet li tgharrsu. F'jum it-tieġ ir-raħal kien għaġħa waħda : “J'Alla ir-risq f'darhom”. Kienu jingiebu w jagħdru 'l xulxin. Lil Salvu, mastru Nton beda jdarrih jieħu x-xogħlijet, u r-risq kien f'darhom tassew!